

Mureneeko sosiaalinen pääoma?

Antti Kouvo

Suom. yhtk.
25.2.

Luennon rakenne

1. Taustaa
2. Sosiaalinen pääoma ja muut pääomalajit
3. Sosiaalinen pääoma Suomessa ja Euroopassa
4. Yhteenvetoa

Taustaa

- Sosiaalinen pääoma on yksi tämän hetken suosituimmista käsitteistä sosiaalitieteissä
 - ISI Web of Science: noin 300 artikkelia, jossa "social capital" otsikossa, abstraktissa tai hakusanoissa!
- Suuresta panostuksesta huolimatta tiedämme yllättävän vähän mitään yleispätevää sosiaalisen pääoman lähteistä
- Esimerkiksi *luottamuksen* rooli sosiaalisen pääoman muodostumisessa edelleen kiistelty

Pääomat

- Pääomalajeja ovat (ainakin)
 1. Fyysinen / taloudellinen pääoma
 2. Kulttuurinen / inhimillinen pääoma
 3. Sosiaalinen pääoma
- Pääomien ylenpalttisuus (Baron & Hannan; Foley & Edwards) ?

Talouden ja sosiaalisen liitto

- Sosiaalisen pääoman kaltaisia pohdintoja voidaan haluttaessa löytää filosofian, taloustieteen ja sosiologian klassikoilta
- Käsite sosiaalinen pääoma on liitetty uuden taloussosiologian nousuun -> Huomio kiinnitettiin talouden sosiaalisiin aspekteihin
- Sosiaalinen pääoma ei ainoastaan yksilöllinen resurssi, mutta ei myöskään pelkästään yhteisön. Sosiaalinen pääoma lähentää näin ollen taloustieteellistä ja sosiologista traditiota toisiinsa (esim. Coleman 1988)

Sosiaalinen pääoma

- Määritelmät:
 1. Mikronäkökulma: Toimijan kyky saavuttaa erilaisia hyötyjä sosiaalisten verkostojen jäsenyyden avulla (Portes, Coleman)
 2. Makronäkökulma: Sosiaalinen resurssi, joka yhdistää kansalaisia toisiinsa (Putnam)
- Sosiaalisen pääoman eri komponenteiksi erotellaan usein
 1. *sosiaaliset verkostot*,
 2. *vastavuoroisuuden normit ja*
 3. **luottamus**

Pierre Bourdieu

- Jaottelu
 1. taloudellinen pääoma
 2. kulttuurinen pääoma
 3. sosiaalinen pääoma
- Sosiaalinen pääoma ryhmäspesifinä "klubihyödykkeenä"
- Yksilön jäsenyys samankaltaisten toisiaan arvostavien henkilöiden tai organisaatioiden verkostossa
- Sosiaalinen ja symbolinen pääoma/habitus

James Coleman

- Taloustiede unohtanut sosiaalisen kontekstin, sosiologia taas toimijan motiivit
- Sosiaalinen pääoma: sosiaaliseen rakenteeseen liittyvä tuottava resurssi, jonka *tehtävä* on helpottaa toimijoiden intentionaalista toimintaa
- Vastavuoroisuuden velvoite ja luottamus
- Informaation välittyminen verkostoissa
- Normit vapaamatkustuksen esteenä

Robert Putnam

- Making Democracy Work 1993: kansalaisyhteiskunnan aktiivisuus (civicness) -> instituutioiden toimintakyky
- Sosiaalinen pääoma (historiallisesti muotoutuneena) yhteisötason resurssina
- Bowling Alone 2000: SP:n rapautuminen yhdysvalloissa
- Sosiaalisen pääoman yhteys mm. terveyteen, demokraattisuuteen, koulutukseen jne.

Sosiaalinen pääoma yhteiskunnan eri tasoilla

- Sosiaalinen pääoma alun perin yksilötasolla operoiva käsite
- Erityisiä ongelmia silloin kun yritämme soveltaa tätä alunperin mikrotason käsitettä kaupunkien tai jopa maiden mittakaavassa tehtäviin tulkintoihin -> esim. ekologiset virhepäätelmät
- Toisaalta käsitteen suuri relevanssi nimenomaan yhteisötasolla

Tulkinnat sosiaalisen pääoman synnystä

- Tässä esityksessä keskitytään yhteiskuntatasolla esiintyvän sosiaalisen pääoman tarkastelemiseen
- Kansalaisyhteiskuntakeskeiset tulkinnat = sosiaalisen pääoman lähteet sosiaalisessa vuorovaikutuksessa
- Instituutiokeskeiset tulkinnat = luottamuksen lähteet yhtk. instituutioissa

Yleistynyt luottamus

- Survey-tutkimuksissa sosiaalisen pääoman indikaattorina usein yleistynyt luottamus
 - ”Yleensä ottaen ihmisiin voi luottaa – ihmisten suhteen tulee olla varuillaan” (Rosenberg 1956)
- Myös luottamus (luottavaisuus) yhteiskunnallisiin instituutioihin koettu tärkeäksi SP:aa edistävänä tekijänä **tai** sen tuotoksena
- Kansalaisaktiivisuus niinkään sosiaalisen pääoman tuotos/lähde

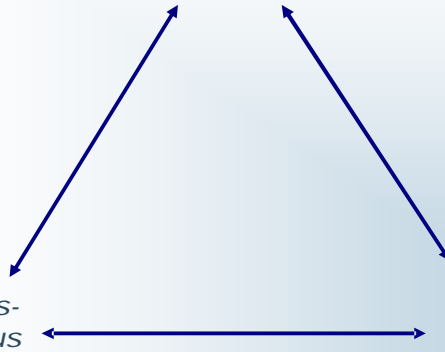

Elementit empiirisessä tutkimuksessa (Brehm & Rahn 1997)

Luottamus
instituutioihin

Kansalais-
aktiivisuus

Yleistynyt
luottamus

de Tocquevillen "perusmalli" (I)

- "Is that just an accident, or is there really some necessary connection between association and equality?" (de Tocqueville, *Democracy in America*)
- Järjestöissä toimivat luottavat muita helpommin myös täysin vieraisiin ihmisiin (vrt. Almond & Verba 1989; Putnam 1995; 2000; Ilmonen 2004, 103)
- Kritiikkiä:
 - Järjestöjen merkitys nykykansalaiselle?
 - Miksi juuri järjestöt? vrt. perhe työpaikat jne.
 - Kasvatus, moraali (Fukuyama)
 - Järjestötoimintaan valikoituminen (Stolle)

de Tocquevillen "perusmalli" (II)

- Vaikka yhdistysjäsenyydet eivät näyttäisi tuottavan kovinkaan voimakkaasti sosiaalisen pääoman kasautumista yksilötasolle, sillä saattaa olla laajempia ns. "sateentekijävaikutuksia"
- Yhteys yhdistysaktiivisuuden ja yleistyneen luottamuksen välillä on voimakkaampi kuin pelkästään yksilötason yhteyksiä tarkasteltaessa

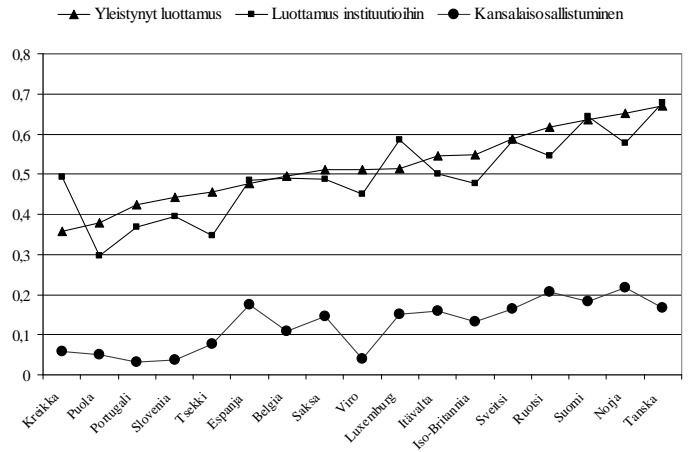
Ylhäältä-alas malli

- Hyvin toimivat yhteiskunnalliset instituutiot luovat yleistynyttä luottamusta (esim. Rothstein)
- Tämä ylhäältä alas –malli korostaa instituutioiden reilua ja oikeudenmukaisuutta
- Ihmiset pystyvät luottamaan toisiinsa ja ratkaisemaan kollektiivisia ongelmiaan yhdessä niin kauan kuin poliittiset ja lainsäädännölliset instituutiot pystyvät luomaan toimintaympäristön, jossa luottamus säilyy ja jossa varastaminen, valehtelu ja vapaamatkustaminen ovat sanktioituja
- Universaalit ja selektiiviset hyvinvointipoliittikat -> **POHJOISMAAT**

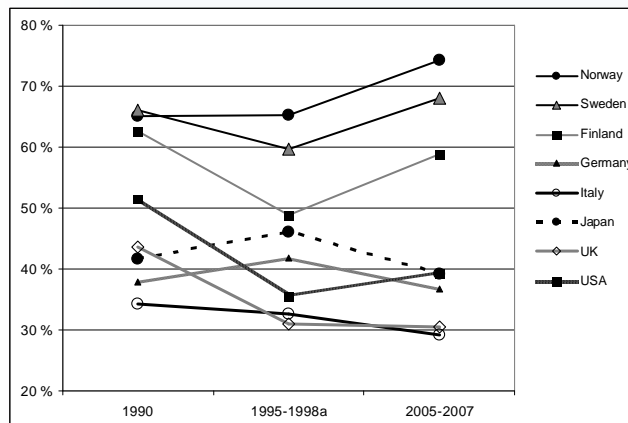
Sosiaalisen pääoman indikaattoreita (ESS 2004)

Sosiologian laitos
Department of Sociology

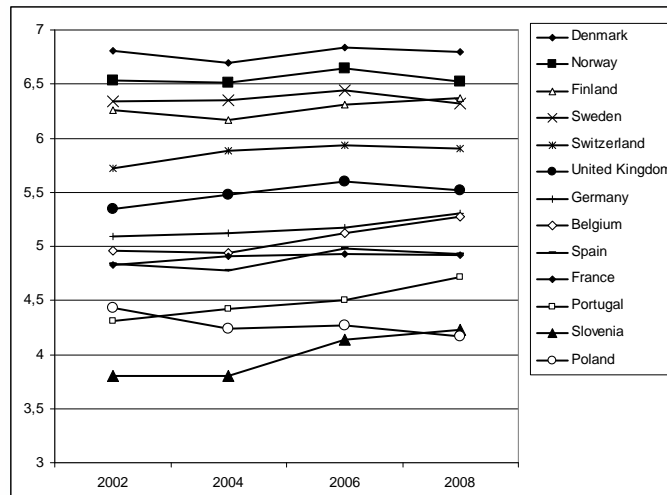
Mureneeko yleistynyt luottamus (WVS)?

Sosiologian laitos
Department of Sociology

Yleistynyt luottamus Euroopassa (ESS)

Sosiologian laitos
Department of Sociology

Yleistynyt luottamus Suomessa vuonna 2006

(Lähde: Stakes HYPA-kysely 2006)

Taulukko 1. Yleistynyt luottamus. Jakaumat (%), keskiarvot ja keskihajonnat.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	K.A.	N
Kukaan ei välitä paljoakaan siitä, mitä toiselle tapahtuu	16.3	33.9	4.9	32.0	12.9	2.91	4511
On paras olla luottamatta kehenkään	9.5	18.0	5.5	39.7	27.3	3.58	4513
Useimmat ihmiset hankkivat ystäviä siksi, että näistä on todennäköisesti heille hyötyä	7.6	18.5	6.9	35.9	31.0	3.64	4498
Useimmat ihmiset eivät oikeastaan haluaisi nähdä vaivaa auttaakseen toisia	12.6	32.2	6.6	33.6	15.0	3.06	4501

Sosiologian laitos
Department of Sociology

Hyvinvointivaltio ja yleistynyt luottamus?

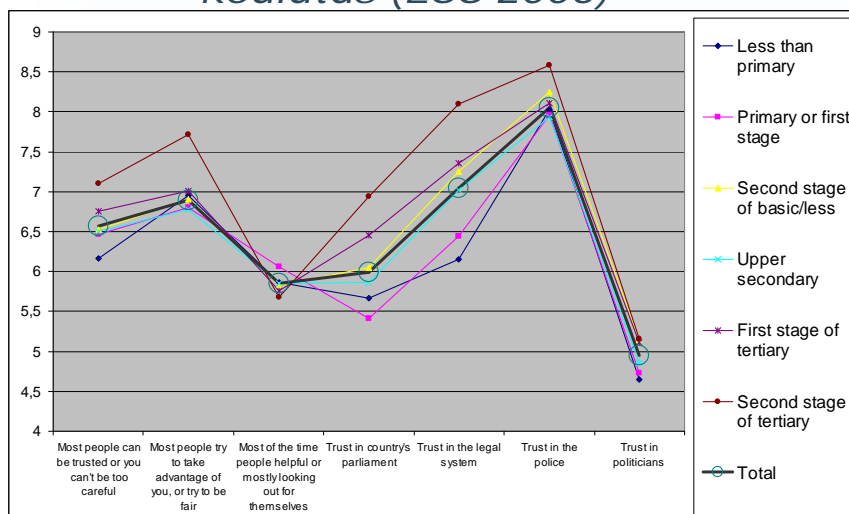
(Lähde: Stakes HYPA-kysely 2006)

Taulukko 2. Yleistynyt luottamus ja hyvinvointipalvelujen käyttö. Keskiarvot, vastaajien määrät ja keskihajonnat.

	N	%	Yleistynyt luottamus	
			K.A.	Keskihajonta
Oletko hakenut päivähoito-, vanhus-, vammais- tai kotipalveluja?				
Kyllä, saanut vähän tai ei lainkaan	78	2 %	5,22	2,41
Kyllä, saanut riittävästi	360	8 %	6,26	2,26
Ei hakenut tukea lainkaan	4031	90 %	5,72	2,46
Yhteensä	4469	100 %	5,75	2,45
Oletko hakenut toimeentulotukea tai muuta rahallista etuutta?				
Kyllä, saanut vähän tai ei lainkaan	125	3 %	5,08	2,57
Kyllä, saanut riittävästi	131	3 %	5,86	2,48
Ei hakenut tukea lainkaan	4217	94 %	5,77	2,44
Yhteensä	4473	100 %	5,75	2,45
Kombinaatiot eri tyyppisten hyvinvointipalvelujen hakemisessa				
Hakenut molempia	57	1 %	5,80	2,52
Hakenut vain toimeentulotukea tai muuta rahallista etuutta	201	4 %	5,38	2,58
Hakenut vain päivähoito-, vanhus-, vammais- tai kotipalveluja	387	9 %	6,14	2,29
Ei hakenut kumpaakaan	3830	86 %	5,73	2,45
Yhteensä	4475	100 %	5,75	2,45

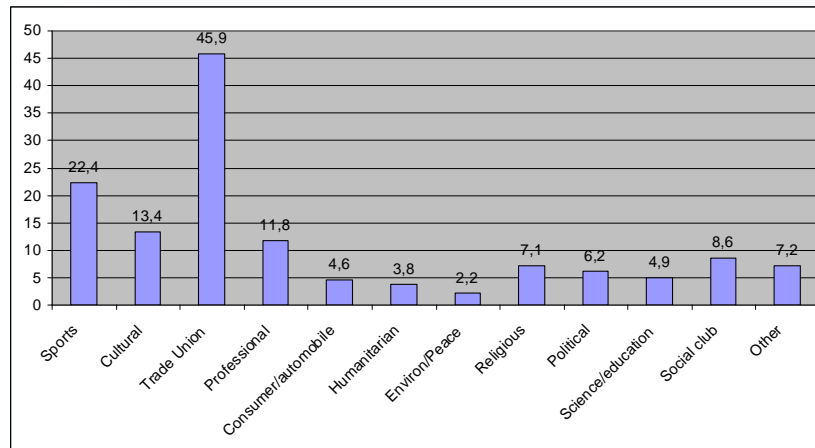

Luottamuksen kohteet Suomessa ja koulutus (ESS 2006)

Järjestöjen jäsenyydet, Suomi (ESS 2002)

Sosiologian laitos
Department of Sociology

Onko sosiaalinen pääoma aina hyvästä?

- Negatiivinen ja positiivinen sosiaalinen pääoma
- Silloittava (bridging) ja sitova (bonding) sosiaalinen pääoma (Putnam)
- Woolcock: bridging, bonding & linking
- Esimerkiksi mafiassa, Helvetin enkeleillä ja Irakissa paljon sosiaalista pääomaa

Sosiologian laitos
Department of Sociology

Mureneeko sosiaalinen pääoma Suomessa (I)?

- Ei välittömiä havaintoja
- Toisaalta muutokset erityisesti yleistyneessä luottamuksessa hitaita
- Sosiaalinen pääoma saattaa myös muuttaa muotoaan -> feissaus jne.
- Sosiaalinen pääoma kuitenkin myös kytköksissä hyvinvointivaltion malliin, joten muutokset tässä saattavat aiheuttaa rapautumista

Mureneeko sosiaalinen pääoma Suomessa (II)?

- Muiden Pohjoismaiden tapaan sosiaalinen pääoma korkealla tasolla Suomessa
- Toisaalta epätasainen jakautuminen ihmisryhmien kesken
- Samaan aikaan korkea järjestöaktiivisuus ja vahva hyvinvointiyhteiskunta
- Suomi on myös historiallisesti selvinnyt hyvin sosiaalista pääomaa uhkaavista kriiseistä (esim. sodat)

Thank you!